

N:o 9.

Ank. till Riksd. Kansli d. 24 Febr. 1868, kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckta motioner om upphörande af kyrkoherdes sjelfskrifvenhet till ordförandeskap i skolråd, m. fl. ändringar i Kongl. Förordningen om kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd.

I öfverensstämmelse med Stadgan om folkundervisningen i riket den 18 Juni 1842, som i 2 § 1 mom. innehåller, att för hvarje skoldistrikt skall finnas en skolstyrelse bestående af "kyrkoherden, eller den prestman, hans ställe företräder, såsom ordförande och ansvarig för det protokoll som vid styrelsens sammanträden föres, samt några af församlingen valde, inom skoldistriktet boende ledamöter", blef i § 23 af Kongl. förordningen om kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd den 21 Mars 1862 stadgadt, att kyrkoherde, eller den hans embete förestår, skall "i såväl kyrkorådet som skolrådet" vara ordförande; med det tillägg, att pastor för särskildt tillfälle kan förordna annan prestman till ordförande, och att i annex- eller kapellförsamling, vid hvilken finnes anställd särskild ständig prestman, denne skall föra ordet i skolrådet, när kyrkoherden eller den hans embete företräder ej är i stämman tillstädes.

Redan vid sistlidne riksdag gjordes genom särskilda motioner framställning om ändring i dessa föreskrifter, och Lag-Utskottet framlade, med anledning deraf, ett förslag till förändrad lydelse af § 23 i Kyrkostämmoförordningen. Detta förslag vann dock icke Riksdagens bifall, till följd hvaraf frågan förföll. Den har emellertid nu åter blifvit väckt genom trenne till Lag-Utskottets Utlåtande af Riksdagen öfverlemnade motioner, bland hvilka en tillika in-

Bih. till Riksd. Prot. 1868 7 Saml. 7 Häft.

nefattar förslag om några andra ändringar i berörda förordning. Motionerna äro följande:

1:o Herr *C. Hasselbrotz* (N:o 18 i första motionsserien), innehållande det förslag, att "Riksdagen måtte för sin del besluta, att 23 § i Kongl. Förordningen om kyrkostämma, kyrkoråd och skolråd den 21 Mars 1862 må erhålla följande förändrade lydelse:

"Kyrkoherden eller den hans embete förestår, eller ock annan prestman, som han för något tillfälle kan dertill förordna, är i kyrkorådet ordförande.

I den annex- eller kapellförsamling, vid hvilken särskild prestman finnes anställd, skall han föra ordet, när kyrkoherden eller den, som hans embete förvaltar, ej är i stämman tillstädes.

Ledamöter i kyrkorådet äro församlingens kyrkovårdar samt så många i kyrkostämma valde, för gudsfruktan och nit kände män, som församlingen finner lämpligt utse.

Till ledamöter i skolrådet eger församlingen likaledes att å kyrkostämma utse lämpligt antal för nit om skolväsendet kände män. I skolrådet vare dock kyrkoherden, eller den hans embete förestår, alltid sjelfskrifven ledamot. Skolrådet väljer inom sig ordförande och vice ordförande.

I såväl kyrkorådet som skolrådet må ledamöternas antal, ordföranden inberäknad, icke understiga fem.

Ledamöterna i kyrko- och skolråden väljas för fyra års tid;"

samt att "Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t, derest ofvannämnda beslut vinner Kongl. Maj:ts samtycke, måtte tackas att i öfverensstämmelse härmed vidtaga de förändringar i Kongl. Stadgan om folkundervisningen i riket den 18 Juni 1842 och öfriga hithörande författningar, som till följd af samma beslut blifva erforderliga."

2:o Herr *Sven Hanssons* (N:o 15 i andra serien) att Kongl. Förordningen om kyrkostämma m. m. måtte sålunda ändras, att från första punkten i 23 § utslutas orden: "såväl —, som skolrådet", och fjerde punkten får följande lydelse:

"Till ledamöter uti skolrådet utser församlingen å kyrkostämma lämpligt antal för nit om skolväsendet kände män, på enahanda sätt som om kommunalnämnd är stadgadt; dock må i församlingen tjenstgörande prest kunna inväljas till ledamot i skolrådet, äfven om han ej är till ledamot i kommunalnämnden valbar. Stämman utser bland ledamöterna ordförande och vice ordförande."

3:o Herr *A. W. Wigardts* (N:o 168 i andra serien), hvaruti hemställes, att Riksdagen måtte för sin del besluta, att Kongl. Förordningen om kyrko-

stämma m. m. må i nedannämnda paragrafer erhålla följande tillägg och förändrade lydelse:

§ 23.

“Kyrkoherden, eller den hans embete förestår, eller ock annan prestman, som han för något tillfälle kan dertill förordna, är i kyrkorådet ordförande.

I den annex- eller kapellförsamling, vid hvilken särskild ständig prestman finnes anställd, skall han föra ordet, när kyrkoherden eller den hans embete förvaltar ej är tillstädes. Ledamöter i kyrkorådet äro församlingens kyrkovärdar samt så många vid kyrkostämman valde, för gudsfruktan och nitkände män, som församlingen finner lämpligt utse.

Till ordförande och ledamöter i skolrådet eger församlingen å kyrkostämma utse ett lämpligt antal män, som för nit om skolväsendet kände äro.

I såväl kyrkorådet som skolrådet må ledamöternas antal, ordföranden inberäknad, ej understiga fem. För att, då ordinarie ledamot i kyrko- eller skolrådet har förfall, vid kallelse tillstädeskomma, ege ock församlingen utse ett lämpligt antal suppleanter, ej öfverstigande antalet af ordinarie ledamöter.

Skulle förfall för skolrådets ordförande inträffa, ega ledamöterna utse en vice ordförande för tillfället. Ledamöter i kyrkorådet så väl som ordförande och ledamöter i skolrådet väljas för en tid af fyra år.

§ 24.

I denna § uteslutes sista punkten, sålunda lydande: “samt ej heller kyrkoförsamlingens redovisningsskyldige och affönade betjente“.

§ 25.

Till denna § lägges ett andra moment af följande lydelse:

“Ordförande eller ledamot i skolrådet, som utan anmäldt, af skolrådet godkändt förhinder från sammankomst sig afhåller, skall böta till skolkassan två R:dr R:mt, och dubbelt så mycket om sammanträdet måste, i anseende till de närvarandes fåtalighet, inställas eller upplösas. Att tillse det dessa böter utgå tillkommer de revisorer, som granska skolans räkenskaper, och skola dessa bötesmedel användas till belöningar åt de mest flitiga barnen.“

Utskottet, som funnit frågan om upphörande af kyrkoherdes sjelfskrifvenhet till ordförandebefattning i skolråd i främsta rummet böra tagas i betraktande, har åt detta magtpåliggande och ömtåliga ämne egnat den sorgfälligaste pröfning och dervid ingalunda förbisett de skäl, som kunna anföras för en dylik sjelfskrifvenhets bibehållande.

Folkskolan hos oss har, likasom i allmänhet vårt undervisningsväsende, växt upp på kyrklig grund och har sin rot i religionsundervisningen, hvars målsman

presten är och måste vara. Det är därför helt naturligt, att vården af folkskolans angelägenheter och tillsynen öfver dess verksamhet kommit att betraktas såsom en del af prestens embetsåligganden, och att, då han företrädesvis ansetts skyldig att fullgöra dessa uppdrag, han också fått sig i lag tillagd rättigheten dertill. Visserligen är folkskolan icke längre en uteslutande religiös institution, utan har tillika utvecklats till en läroanstalt, afsedd att åt de barn, hvilka icke begagna sig af undervisningen i elementarläroverken, meddela de första grunderna för en allmänt medborgerlig bildning; men religionsundervisningen är dock och bör fortfarande vara en af dess förnämsta angelägenheter. Enär, enligt § 10 i gällande folkskolestadga, kyrkoherde är pliktig att utöfva en sorgfällig uppsigt öfver religionsundervisningen i skolorna, och då dertill kommer, att presterskapet, till följd af sin bildning och sin öfvervägande intellektuella verksamhet, synes vara i hög grad egnadt att fatta folkskolans stora betydelse och att inom församlingen föra dess talan, så torde såsom både principiellt riktigt och i praktiskt afseende lämpligt böra anses ett stadgande, hvarigenom kyrkoherde eller den hans embete förvaltar förklaras vara berättigad och förpligtad att, på grund af sitt embete, i skolrådets öfverläggningar och beslut taga del.

Härutaf följer dock ingalunda, att kyrkoherde bör vara sjelfskrifven ordförande i skolrådet. Vål måste det erkännas, att de nuvarande skolrådsordföranderne i allmänhet med samvetsgrannhet utöfvat sitt viktiga uppdrag, och folkskoleinspektörernas berättelser hafva många bevis att anföra på deras nit och verksamhet för folkundervisningens lyftande till en allt högre ståndpunkt. De tala dock äfven om fall, då motsatsen inträffat. De uppgifva församlingar, hvilkas pastorer, bräcklige af ålder och sjuklighet eller öfverhopade af arbete, endast med möda förmått fullgöra sitt kall såsom själasörjare, men det oaktadt, i anseende till inom stiftet rådande brist på yngre prestmän, icke kunnat erhålla medhjelpare; och då pastoralvården måste vara kyrkoherdens förnämsta embetsåliggande, bör det icke väcka undran, om, vid sådant förhållande, skolvården blifvit af honom i mer eller mindre mån försummad. Det är dock, enligt hvad inspektionsberättelserna antyda, icke blott brist på tid, som inom en del församlingar förorsakat ett lamt handhavande af folkskolans angelägenheter från presterskapets sida. Sannt är att sådana fall hittills endast undantagsvis inträffat; men denna omständighet kan, i Utskottets tanke, icke förringa deras vikt i och för bedömandet af nu förevarande fråga. Då erfarenheten visat, att innehafvandet af kyrkoherdebefattning icke allenast icke nödvändigtvis medför de för utöfvandet af ordförandebefattning i skolråd erforderliga egenskaper, utan till och med kan för denna sistnämnda befattnings behöriga fullgörande blifva hinderligt, så torde ett lagbud, hvarigenom stadgas, att dessa båda befattningar ovilkorligen skola vara med hvarandra förenade

icke kunna såsom ändamålsenligt betraktas. Härom synas ej heller meningarne vara särdeles delade, att döma efter de öfverläggningar i ämnet, som under förra riksdagen egde rum. Meningsskiljaktigheten gälde då egentligen sättet för de öfverklagade olägenheternas afhjelpande, och Första Kammaren fann det lämpligaste vara ett bemyndigande åt stiftsstyrelserna att, efter skoleinspektörs och församlings hörande, annan ordförande i skolråd förordna. Denna utväg anser dock Utskottet föga tillfredsställande. Utom det i viss mån principvidriga deruti, att en embetsman, som fått sig genom af Kongl. Maj:t och Riksdagen stiftad lag ålagdt att utöfva ett visst uppdrag, skulle kunna af en mellanstående myndighet derifrån skiljas, synes det Utskottet, som skulle ett dylikt stadgande vara särdeles egnadt att hos presterskapet framkalla missnöje och göra dess sjelfskrifna ordförandeskap i skolråden till en ännu tyngre börda än det redan är. Ändamålsenligare vore deremot, i Utskottets tanke, att, med upphäfvande af berörda sjelfskrifvenhet, stadga, det ordförande i skolråd skall genom val utses. Om kyrkoherden inom församlingen åtnjuter förtroende, och han icke af ålder, sjukdom eller andra anledningar är urståndsatt att fullgöra en skolrådsordförandes åligganden, blir han utan tvifvel i de flesta fall dertill utsedd. Sker det ej, så bör detta för honom vara långt mindre sårande än att, efter sin församlings hörande, af stiftsstyrelsen från befattningen afsättas.

Ett ytterligare skäl för sin åsigt om fördelen af skolrådsordförandes tillsättande genom val hemtar Utskottet från den uti inspektionsberättelserna framhållna omständigheten, att ledamöterna inom en mängd skolråd hittills egenat endast ringa uppmärksamhet och intresse åt folkskolans angelägenheter, emedan de tagit för alldeles afgjort att sådant egentligen tillhörde församlingens pastor, samt att han ensam bure ansvaret för hvad i afseende på undervisningsväsendet försummades. Då lagen betraktar ordförandeskapet i skolråd icke såsom ett på förtroende grundadt kommunaluppdrag, utan såsom en af innehafvande embete beroende skyldighet, bör det icke väcka förvåning, om hos menigheten skulle uppkomma den föreställningen, att, der pastor af en eller annan orsak är försumlig i handhafvandet af folkskolans angelägenheter, ingen annan af församlingens medlemmar har skyldighet eller ens rättighet att falla honom i embetet. Det är klart, att ett sådant, genom gällande lagstiftning underhållet föreställningssätt icke kan bidra till framkallandet inom församlingen af ett lifligare intresse för folkskolans angelägenheter. Deremot skulle, i Utskottets tanke, sådant kraftigt befordras genom att förvandla tillsynen öfver skolans verksamhet från ett embets- till ett kommunalbestyr, ty derigenom blefve i lagen bestämdt uttaladt, att folkskolan är i främsta rummet en kommunens angelägenhet, hvilken dess medlemmar ega både rättighet och pligt att sjelfve vårda och befrämja. Genom känslan af egen magt och eget ansvar framkallas håg och intresse för kommunens angelägenheter; genom blindt förlitande på

embetsmyndigheter slappas hågen och minskas intresset. Detta är grundtan-
ken i hela vår kommunal lagstiftning i öfrigt. Dessutom torde icke böra lem-
nas oanmärkt den väsendtligt olika ställning till församlingen en vald skolråds-
ordförande skulle intaga emot en, hvilkens myndighet grundar sig på sjelfskrif-
venhet. För att såsom skolrådsordförande verka till folkskolans gagn fordras
icke blott nit, kraft och förmåga; dertill fordras i lika hög grad att åtnjuta
förtroende. Då val ytterst grundar sig på just förtroende, men sjelfskrifvenhet
kan i sig innebära en anledning till afund och misstro, så lär det med tem-
lig visshet kunna få antagas, att en vald skolrådsordförande, han må vara prest
eller lekman, lättare skall kunna fullgöra sitt mödosamma kall och för folkun-
dervisningens befrämjande uträtta vida mera än en sjelfskrifven.

Beträffande sättet för skolrådsordförandes väljande tvekar Utskottet icke
att biträda den i Herr Hasselrots motion uttalade åsigten, att skolrådet sjelft
bör inom sig utse sin ordförande. Utom det att valet af ordförande i särskilda
kommunala förvaltningsnämnder i allmänhet synes lämpligast böra åt dessa
nämnder sjelfva uppdragas, skulle, genom en dylik föreskrift i afseende på skol-
råd, de olägenheter förebyggas, hvilka måhända eljest blifvo en följd af den
ifrågakomna förändringens genomförande. Folkskoleväsendets utveckling kräf-
ver från kommunernas sida ganska betydliga penninge-uppoffringar, och ordfö-
randebefattning i skolråd fordrar för dess behöriga fullgörande kanske mera tid
och större förmåga än de flesta andra kommunalbestyr. Det skulle derföre
kunna tänkas, dels att, om valet förrättades på kyrkostämman, en af höga kom-
munalutskylder redan betungad församling till skolrådsordförande utsåge före-
trädesvis den, hvilken autoges för folkskolans förbättrande och utvidgande hysa
ringa intresse, dels ock att, om icke denna befattning vore i vidsträcktare grad
än andra kommunala uppdrag obligatorisk, svårigheter inom vissa församlingar
kunde möta för erhållande af en fullt lämplig skolrådsordförande. Om der-
emot stadgas, att skolrådet skall inom sig utse sin ordförande, så följer deraf,
dels att valet förrättas af dem, hvilka, såsom sjelfve ansvarige för folkskolevä-
sendets behöriga handhafvande, måste hafva sig angeläget att till ordförande
utse den dertill bäst kvalificerade personen, dels ock att ingen af skolrådets
ledamöter lagligen kan från uppdraget vinna befrielse, om han dertill blifver vald.

Enligt nu gällande föreskrifter finnes icke inom skolråden någon vice
ordförande, utan eger kyrkoherden att för särskilda tillfällen förordna annan
prestman att i skolrådet föra ordet. Om kyrkoherdes sjelfskrifvenhet till ordfö-
rande kommer att upphöra, måste äfven berörda stadgande förändras, och i la-
gen meddelas bestämmelse derom, huru val af vice ordförande skall förrättas.

En förändring i nu angifna syftning medför emellertid äfven nödvändig-
het att meddela andra stadganden än de nu gällande i afseende på prester-
skapets befattning med statistiska uppgifter angående folkskolorna m. m. så-

dant; men då Utskottet icke är i tillfälle att undersöka, huru vidsträckt inverkan den af Utskottet förordade lagförändring kan hafva på dylika delar af den Kongl. Maj:t allena tillhörande lagstiftning, har Utskottet ansett sig endast böra tillstyrka en underdånig framställning till Kongl. Maj:t, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, hvilka författningar, utom de ofvannämnda, i händelse Utskottets förslag i öfrigt vinner nådigt bifall, tarfva förändring.

På grund af hvad nu anfördt blifvit och i hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad Herr Hasselrot i sin motion föreslagit, hemställer Utskottet alltså: *dels att Riksdagen ville för sin del besluta, det 23 § i Kongl. Förordningen om kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd den 21 Mars 1862 skall erhålla följande förändrade lydelse:*

“Kyrkoherden eller den hans embete förestår, eller ock annan prestman, som han för något tillfälle kan dertill förordna, är i kyrkorådet ordförande.

I den annex- eller kapellförsamling, vid hvilken särskild prestman finnes anställd, skall han föra ordet när kyrkoherden eller den, som hans embete förvaltar, ej är i stämman tillstädes.

Ledamöter i kyrkorådet äro församlingens kyrkovärdar samt så många i kyrkostämman valde, för gudsfruktan och nit kände män, som församlingen finner lämpligt utse.

Ledamöter i skolrådet äro församlingens kyrkoherde eller den hans embete förestår samt så många i kyrkostämman valde, för nit om skolväsendet kände män, som församlingen finner lämpligt utse. Skolrådet väljer inom sig ordförande och vice ordförande.

I såväl kyrkorådet som skolrådet må ledamöternas antal, ordföranden inberäknad, icke understiga fem.

Ledamöterna i kyrko- och skolråden väljas för fyra års tid.“

dels ock att Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t, aerest nämnda beslut vinner Kongl. Maj:ts samtycke, täcktes i öfverensstämmelse härmed vidtagna de förändringar i Kongl. Stadgan om folkundervisningen i riket den 18 Juni 1842 och öfriga hithörande författningar, som till följd af samma beslut blifva erforderliga.

I sin härofvän omförmälda motion har Herr Wigardt jemväl föreslagit, att från § 24 i förordningen om kyrkostämman m. m. måtte uteslutas det dertädes intagna stadgandet, att till ledamöter i kyrkoråd eller skolråd ej må väljas kyrkoförsamlingens redovisningsskyldige och affönade betjente. Men då detta

stadgande hvilat på den utan tvifvel fullkomligt rigtiga grundsatsen, att den, som är inför en öfverordnad myndighet ansvars- och redovisningsskyldig, icke sjelf bör af denna myndighet vara ledamot, samt likartade föreskrifter äro meddelade jemväl i afseende på valbarhet till stadsfullmäktig och till ledamot i kommunalnämnd, utan att deras rättmätighet blifvit, Utskottet veterligen, ifrågasatt, hemställer Utskottet, att hvad Herr Wigardt i nu ifrågavarande afseende föreslagit

icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda,
 hvaremot Utskottet tillika hemställer,

att, såvida den af Utskottet nu föreslagna förändrade lydelse af § 23 i Kongl. Förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd vinner Riksdagens bifall, Riksdagen, till följd deraf ville för sin del besluta, att § 24 i samma Kongl. Förordning måtte erhålla följande något förändrade lydelse:

“Till ledamot i kyrkoråd eller skolråd kan ej den väljas, som är oberättigad att deltaga i kyrkostämmas öfverläggningar och beslut; ej den, som icke uppnått 25 års ålder; ej den, som icke råder öfver sig och sitt gods; ej den, som all sin egendom till borgenärer afträdt och icke, på sätt lag förmår, visa gitter, att han från deras kraf fri är; ej den, som är för nesligt brott tilltalad eller under framtiden ställd; ej den, som genom domstols beslut förklarats medborgerligt förtroende förlustig, eller ovärdig att inför rätta föra annans talan; samt ej heller kyrkoförsamlingens redovisningsskyldige och aflönade betjente.“

Vidare har samme motionär gjort framställning derom, att § 25 i meranämnda Kongl. Förordning måtte få sig tillagdt ett andra moment, inbefattande bestämmelser om böter för förfallolöst uteblifvande från skolråds sammanträde. Såsom skäl för denna framställning har motionären åberopat nödvändigheten att afhjelpa den brist på nit, som hos många skolråd förefunnas. Utskottet tror dock, att hvad motionären sålunda åsyftat icke kan genom antagandet af hans förslag vinnas, ty der nit saknas lärar detta icke genom några bötesbestämmelser kunna framkallas. Slutligen har Herr Wigardt, på det skolråds sammanträde ej måtte behöfva inställas i brist på ledamöter, föreslagit, att föreskrift borde meddelas om val af suppleanter i skolråd. Ledamotsbefattning i skolråd är emellertid af den beskaffenhet, att dess utöfvande icke lämpligen synes böra öfverlemnas åt suppleanter, hvilka, såsom endast vid ett eller annat tillfälle deltagande i skolrådets förhandlingar, icke kunna ega den noggranna kännedom om folkskolans angelägenheter, som de ständiga ledamöterna måste anses hafva förvärfvat sig. Derföre och då det ifrågakomna stad-

gandet skulle kunna föranleda till vacklande och en brist på följdriktighet i skolrådets beslut och åtgärder, hvilka för skolvårdens behöriga handhafvande icke kunna vara annat än menliga, anser Utskottet sig icke böra till detsamma tillstyrka bifall; utan hemställer

att motionen icke heller i dessa delar måtte till någon åtgärd från Riksdagens sida föranleda.

Stockholm den 24 Februari 1868.

På Utskottets vägnar:

Eric Sparre.

Reservationer:

af Herr *Faxe*: "Emot hvad Utskottet i detta Utlåtande tillstyrkt får jag anmäla min reservation, derföre att jag anser det vara olämpligt och orättvist, att pastor, sedan han upphört att vara sjelfskrifven ordförande i skolrådet, skall af kommunen eller skolrådets öfrige ledamöter kunna åläggas denna befattning för längre tid, än hvarje annan ledamot af kommunen. Nämda befattning måste vara, antingen ett pastorsembetet tillhörande åliggande, eller allenast ett kommunalt uppdrag. I förra fallet är det utom gränsen för kommunens kompetens att skilja pastor från befattningen; är denna åter ett kommunalbestyr, så bör pastor njuta lika rätt till afsägelse deraf eller befrielse derifrån som hvarje annan medlem af kommunen; kan man, såsom förhållandet är inom många, kanske de flesta kommuner, icke undvara pastor såsom ordförande i skolrådet, så får man underkasta sig, att med hans skyldighet i detta afseende äfven följer rättigheten, intill dess han förverkar denna sednare.

Deremot finner jag det vara en brist i nu gällande författning, att föreskrift saknas derom, huruledes i händelse pastor, vare sig af oförmåga eller af annan orsak, icke behörigen fullgör sin skyldighet såsom skolrådets ordförande, eller af giltiga skäl sjelf begär befrielse från denna befattning, vederbörande myndighet må kunna entlediga honom derifrån och förordna annan ordförande i hans ställe; och synes en sådan åtgärd böra ankomma på Domkapitlet, som, derest an-

tingen pastor sjelf söker entledigande, eller skolinspektör eller kommun derom gör anmälan, icke lärar underlåta, att, sedan vederbörande blifvit hörde, förfara, såsom omständigheterna och sakens beskaffenhet kräfva. Skulle någon underlåtenhet dervid ega rum, så är, i detta som i hvarje annat fall, den med beslutet missnöjde obetaget att deremot i laga ordning fullfölja klagan. En annan brist är ock att i skolrådet icke finnes vice ordförande, som vid förfall för den ordinarie kan intaga hans plats, och denna brist torde jemväl böra undanröjas; i hvilket afseende lämpligast synes, att valet sker af och bland skolrådets egna ledamöter.

På grund häraf får jag tillstyrka, att nedannämnda paragrafer i Kongl. Förordningen den 21 Mars 1862 om kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd må erhålla följande förändrade lydelse:

§ 23. Kyrkoherden, eller den hans embete förestår, eller ock annan prestman, den han för något tillfälle kan dertill förordna, är i kyrkorådet ordförande.

I den annex- eller kapell-församling, vid hvilken ständig prestman finnes anställd, skall han föra ordet när kyrkoherden, eller den, som hans embete förvaltar, ej är i stämman tillstädes.

I skolrådet skall jemväl kyrkoherden, eller den hans embete förestår, vara ordförande, derest ej stifts-styrelsen, på anmälan af kyrkoherden, eller eljest, finner skäl att annan ordförande förordna.

Ledamöter i kyrkorådet — — utse.

Till ledamöter i skolrådet — — män.

Skolrådet väljer inom sig vice ordförande.

I så väl kyrkorådet — — fem.

Ledamöterna — — — tid.

Och torde Riksdagen uti underdånig skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t, derest ett sådant beslut vinner Kongl. Maj:ts samtycke, måtte tackas i öfverensstämmelse dermed vidtagna de förändringar i Kongl. Stadgan om folkundervisningen i riket den 18 Juni 1842 och öfriga dithörande författningar, som till följd af samma beslut må blifva erforderliga.“

af Herr *von Gegerfelt*, som instämde med Herr Faxé;

af Herr Grefve *Wachtmeister*: “Då en grundad anmärkning emot Utskottets förslag kan ligga uti den omständigheten, att fördelarne af pastors närvaro vid skolrådets sammanträden kunna blifva illusoriska, derigenom att dessa sammanträden ofta torde blifva utsatta vid tider, då pastor till följd af sina embetsgöromål vore förhindrad att dem öfvervara, får jag föreslå ett så lydande tillägg till Utskottets förslag:

“Skolrådets sammanträden utsättas af ordföranden i samråd med pastor.“

af Herr *Beckman*: "Under erkännande af den omsorg och den grannlagenhet, med hvilka Utskottet behandlat ifrågavarande angelägenhet, är jag fortfarande betänklig med afseende på det af Utskottet förordade sättet att förse skolrådet med ordförande.

Hittills har det, enligt min öfvertygelse med rätta, varit pastors pligt, att icke blott i allmänhet vårda sig om folkskolan, utan ock verka för dess bästa såsom ordförande i skolrådet. Denna pligt har ofta varit och är ännu ganska tung genom den oförmåga, någon gång obenägenhet, som från menigheternas sida lägga hinder i vägen för folkskolans önskvärda utveckling. Den styrka och den väckelse, medvetandet om embetsplikten gifver, torde ännu allt för ofta vara erforderlig för att med framgång bekämpa dessa hinder.

Utän tvifvel lärers bland de många pastorer, hvilka haft ifrågavarande åliggande, mer än en kunna uppletas, som saknat förmåga, kanske villighet att, som sig bort, fullgöra det. En fullständig omöjlighet att nöjaktigt vaka öfver skolan och fullgöra skyldigheten såsom ordförande i dess råd är ock enligt nuvarande lag tänkbar icke allenast till följd af bristande nit och kraft hos presterskapet, utan äfven till följd af lokala förhållanden. Gagneligt vore derföre om en vice ordförande kunde väljas, som icke nödvändigt behöfde vara prest, och hvilken, då pastor vore alltför aflägsset boende, egde att sjelfständigt förfara. Gagneligt vore ock om Konsistorierna blefve berättigade att, efter pröfning, från ordförandeskapet alldeles skilja en pastor, som enligt församlingens och skolinspektors enhälliga vitsord saknade förmåga eller villighet att fullgöra ordförandens åligganden, samt förordna annan lämpligare person.

Mig synes förändring af lagen i sådan syftning vara mera betryggande för skolväsendets lyckliga utveckling, än den af Utskottet föreslagna. Ännu är icke medvetandet om folkskolans betydelse så klart och starkt hos våra menigheter, att icke valet till ordförande i skolrådet, på det sätt Utskottet föreslagit, skulle på ett eller annat ställe komma att afse mera personens sannolika benägenhet att inskränka utgifterna för skolan, än hans nit för dess ändamålsenliga ordnande. Betydelsen af kontinuitet vid behandling af skolans angelägenheter tyckes äfven tala emot den af Utskottet föreslagna ordningen. Otvifvelaktigt ligger äfven någonting för folkskolans kristliga karakter betryggande just deruti, att skolrådets ordförande är densamme, som inom församlingen har såsom sitt embetes åliggande att främja kristlig sanning och kristligt lif, äfven om uppvisas kan, att den ena eller andra pligten undantagsvis försummas eller skötes lamt."

af Herr *Rosenberg*: "De skäl, Utskottet anfört för afslag af Herr Wigardts motion angående kyrkobetjentens inväljande i skolrådet, synas mig icke tillfredsställande, hvadan jag emot denna punkt får härmed anmäla min reservation."
